

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25.01.1974, sp. zn. 7 To 45/73, ECLI:CZ:NS:1974:7.TO.45.1973.1

Číslo: 38/1976

Právní věta: K zjišťování stavu rozrušení způsobené porodem ve smyslu § 220 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 25.01.1974

Spisová značka: 7 To 45/73

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Vražda novorozeného dítěte matkou

Předpisy: 140/1961 Sb. § 12

§ 2 odst. 5

§ 220 141/1961 Sb. § 2 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 38/1976 sb. rozh.

K zjišťování stavu „rozrušení způsobeného porodem“ ve smyslu § 220 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 1. 1974 sp. zn. [7 To 45/73](#).)

Citovaným rozsudkem Nejvyšší soud ČSR zamítl odvolání krajského prokurátora proti rozsudku krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 10. 1973 sp. zn. 2 T 37/74 ohledně obžalovaného F. M. a současně z podnětu téhož odvolání zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu uloženém obžalované J. B. a uložil jí podle § 220 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání tří a půl roku, pro jehož výkon ji podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařadil do první nápravně výchovné skupiny.

Z odůvodnění:

Obžalovaná J. B. byla obžalobou krajského prokurátora v Ostravě stíhána pro trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. Podle tvrzení obžaloby se obžalovaná J. B. dopustila zažalovaného trestného činu vraždy dne 19. 5. 1973 v domě svého otce v O. krátce poté, kdy v koupelně porodila živé dítě ženského pohlaví, tím, že je záměrně nejdříve rukama rdousila, načež je několikrát bodla nůžkami do hrudníku v srdeční krajině v úmyslu je usmrtit. Na to podle téhož tvrzení mrtvolu dítěte kuchyňským nožem rozřezala na tři kusy, které spálila v kuchyňském sporáku, a zbytky hodila do popelnice před

domem.

I když obžalovaná J. B. usmrtila své dítě bezprostředně po porodu, neposoudila obžaloba její čin jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 220 tr. zák., nýbrž – jak již bylo řečeno – jako vraždu podle § 219 tr. zák. To proto, že podle výsledků dokazování provedeného v přípravném řízení, jak je hodnotila obžaloba, obžalovaná J. B. od počátku svého těhotenství neučinila nejmenší přípravy pro případ porodu, nevyhledala lékařskou pomoc, naopak své těhotenství úzkostlivě až do počátku porodu tajila i před členy své rodiny a dítě právě zrozené usmrtila přesto, že byla varována svým bratrem F. M., když vnikl do koupelny, aby dítě nezabíjela, že bude za to trestána.

Obžaloba vycházela zejména z posudku znalců psychiatrů dr. U. a dr. T., kteří – aniž po vyšetření obžalované shledali u ní duševní chorobu nebo poruchu – se zřetelem k okolnostem již naznačeným, dospěli k závěru, že obžalovaná J. B. v době činu mohla nejen rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání a též je ovládat, ale že od počátku svého těhotenství a v celém jeho průběhu na usmrcení dítěte pomýšlela, což podle nepřímého závěru jmenovaných znalců, vysloveného jimi v přípravném řízení, vylučovalo usmrcení dítěte obžalovanou ve stavu jejího rozrušení způsobeného porodem.

Rozsudek krajského soudu naproti tomu posoudil jednání obžalované J. B. jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 220 tr. zák. K tomuto právnímu závěru dospěl krajský soud po dokazování provedeném v hlavním líčení, zejména hodnocením posudku znalců psychiatrů v souvislosti s posudkem znalce z oboru porodnictví dr. S. a se zřetelem k ostatním skutečnostem za trvajícího těhotenství obžalované J. B., jak vyplynuly z dalších důkazů. Z posudku znalců psychiatrů a ve shodě s ním dospěl rozsudek krajského soudu k závěru, že obžalovaná nebyla v době činu postižena duševní chorobou nebo poruchou, které by ji činily nepřičetnou, a tím za její čin též neodpovědnou, poněvadž se ho nedopustila v psychotickém, tedy patologickém stavu. Ze skutečností zdůrazněných znalcem z oboru porodnictví v souladu s výsledky dokazování, jimž nic neodporuje, však krajský soud usoudil, že obžalovaná J. B. usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném bolestmi dlouhotrvajícího porodu, jehož počátek nutno klást již do doby předcházejícího dne. Tyto bolesti, dosahující v některých chvílích až hranici snesitelnosti, spolu s okolnostmi poslední doby před porodem, se značnou ztrátou krve a celkovým vyčerpáním rodičky zeslabily podle názoru krajského soudu její vůli a ovlivnily její počínání, tj. usmrcení novorozeného dítěte, což nutno považovat za čin spáchaný v rozrušení způsobeném porodem. To posléze z hlediska fyziologického nevyloučili ani znalci psychiatři.

Krajský soud uložil obžalované J. B. trest při horní polovině trestní sazby uvedené v § 220 tr. zák. zejména pro způsob, jakým naložila s mrtvolou novorozeněte, ačkoli jinak zdůrazňuje řadu polehčujících okolností svědčících obžalované, jakož i její velmi dobrou pověst a skutečnost, že nikdy před tím nebyla stíhána pro jakýkoli delikt.

Proti rozsudku krajského soudu podal krajský prokurátor odvolání, v němž brojí proti tomu, že obžalovaná nebyla uznána vinnou podle obžaloby. Opakuje přitom v podstatě důvody obžaloby a vytýká napadenému rozsudku zejména, že při hodnocení důkazů nepřihlédli dostatečně k zjištění a závěrům znalců psychiatrů, že obžalovaná J. B. od počátku svého těhotenství až do usmrcení dítěte na toto usmrcení pomýšlela. Přitom odvolatel ve svém odvolání uvádí, že znalci psychiatři ve svých výpovědích v hlavním líčení neprokazují, že obžalovaná J. B. usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném porodem, nýbrž že jmenovaní znalci takovou okolností činu jen připouštějí, a dodává doslova „Oba znalci (tj. psychiatři) po uvážení všech okolností, za nichž obžalovaná novorozeně porodila a usmrtila, připustili, že se činu mohla dopustit v rozrušení způsobeném porodem“. Dále však dodává, že znalci psychiatři „nezjistili a nemohli proto ani uvést žádný objektivní znak, který by pro takové rozrušení u obžalované svědčil“ a že „ve svém závěru vycházeli pouze z obecných praktických zkušeností“.

V důsledku toho navrhuje odvolatel, aby Nejvyšší soud ČR napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a aby věc vrátil krajskému soudu v Ostravě k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud ČR přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž mohl odvolatel podle zákona podat odvolání. Přezkoumal i správnost řízení, které napadenému rozsudku předcházelo a dospěl k těmto závěrům:

Přesto, že samo odvolání v souladu s tvrzením znalců psychiatrů zdůrazňuje, že tito znalci posléze nevyločili, že obžalovaná J. B. své novorozené dítě usmrtila v rozrušení způsobeném porodem, což vzhledem k zásadě, že pochybnosti ve skutkovém zjištění svědčí se zřetelem k presumpci nevin (§ 2 odst. 2 tr. ř.) obviněnému a ne proti němu, doplnil Nejvyšší soud ČR dokazování týkající se uvedené pochybnosti posudkem znalce z oboru porodnictví, univerzitního profesora MUDr. J. P., DrSc. Nejvyšší soud ČR to považoval za nutné, poněvadž se znalci psychiatři původně (v přípravném řízení) neomezili pouze na vyšetřovatelem požadovanou otázku přičetnosti obžalované J. B. v době činu (ve smyslu § 12 tr. zák.).

V souvislosti s názorem, že na usmrcení novorozeněte obžalovaná pomýšlela již dlouho před činem, prohlásili, že obžalovaná novorozeně neusmrtila v rozrušení způsobeném porodem, a teprve po posudku znalce z oboru porodnictví dr. S. připustili v hlavním líčení z fyziologického hlediska možnost takového rozrušení. Bylo proto třeba zjistit především, z kterého lékařského oboru je vzhledem k specializaci nejpopovolanější znalec, aby posoudil otázku rozrušení způsobeného porodem. To zejména i proto, že dr. U. v hlavním líčení prohlásil, že k tomu není jako psychiatr kompetentní. Posudkem prof. P. je jednoznačně zjištěno, že nejkompetentnějším znalcem v naznačeném směru je porodník, neboť jde o posouzení projevů rodičky při porodu nebo bezprostředně po něm. V dalším pak znalec prof. P. nejen potvrdil správnost posudku dr. S., podle něhož obžalovaná usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném porodem vzhledem k okolnostem dr. S. uváděným. Poukázal i na skutečnosti, jež správnost zmíněného závěru ještě více zdůrazňují. Jsou to zejména skutečnosti zjištěné výsledky dokazování včetně údajů obžalované, tj. skutečnosti, které velmi tísnivě doléhali po celou dobu jejího těhotenství na obžalovanou: její nešťastné manželství, její láska k zploditeli dítěte, který ji opustil, o němž však stále ještě doufala, že se k ní vrátí, což jí podle jejího nevyvráceného tvrzení bránilo, aby učinila kroky k interrupci, a naopak posílilo její snahu své těhotenství zatím utajit, a proto také neučinila přípravy pro případ porodu a narození dítěte. Zvláště však nelze podle prof. P. pustit ze zřetele smrt matky obžalované, když již byla obžalovaná těhotná. Nejenže to silně dolehlo na obžalovanou (jako to též potvrdily svědkyně K. a K.), ale zbavilo ji to opory, která mohla nejvýznamnějším způsobem na ni kladně působit, opory jediné ženy v rodině, jež by byla mohla těhotenství své dcery rozpoznat. Před matčinou smrtí se jí obžalovaná však nemohla svěřit pro vážnost choroby. Znalec prof. P. poukázal i na to, že není zanedbatelná obava obžalované, že se s dítětem narozeným mimo manželství neuplatní, jak to vyslovila před bratrem F. M., ani strach z otce, že ji vyloučí z rodinného kruhu. Jsou to vesměs obavy vyplývající z nesprávných názorů a přežitků minulosti přetrvávajících však dosud v myslích mnoha lidí o hanlivosti nemanželských dětí i nemanželské matky. Nelze proto podle prof. P. souhlasit s názory psychiatrů, kteří zpochybnili obavu obžalované z otce jen proto, že jí blíže nedovedla konkretizovat. Všechny tyto pro obžalovanou tísnivé zážitky a dojmy z poslední doby mohly podle prof. P. značnou měrou nepříznivě ovlivnit její psychiku, které spolu s okolnostmi již zdůrazněnými znalcem dr. S. (skutečnostmi, jimiž byl provázen porod obžalované), je třeba posuzovat v celé jejich souvislosti jako komponenty, které vyvolaly dokonce velmi silné rozrušení obžalované při porodu a v jeho průběhu. Ovlivnily však značně i chování obžalované po porodu, způsob, jakým odstranila mrtvolu novorozeněte.

Každý porod působí podle téhož znalce na psychiku rodičky, i když je to proces fyziologický a ne patologický. Ovšem vždy je tento proces provázen bolestmi, zvláště při poruše souhry práce děložního těla a hrdla, na kterou lze u obžalované usuzovat - jak to již zdůraznil dr. S. - z délky, po kterou porod trval, přihlédně-li se ke všem jeho fázím. U obžalované byla působením těchto faktorů

její psychika velmi nepříznivě ovlivněna.

Tento posudek považuje Nejvyšší soud ČSR za jeden z nejvýznamnějších důkazů pro závěr, že obžalovaná usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném porodem, neboť v žádném směru není tento důkaz v rozporu s ostatními výsledky dokazování, jak je podrobně analyzoval a zhodnotil již napadený rozsudek. Není posléze v podstatě v rozporu ani s posudkem znalců psychiatrů, jak byl upřesněn v hlavním líčení. Znalecký posudek prof. P. toliko odstranil pochybnost, která vznikla při srovnání posudku psychiatrů a porodníka, takže závěr o rozrušení obžalované J. B. způsobeném porodem vyznívá nyní jednoznačně.

Odvolání krajského prokurátora týkající se viny obžalované J. B. proto nemohlo mít úspěch.

V dalším Nejvyšší soud ČSR odůvodnil změnu výroku o trestu.